

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณธรรมจริยธรรมจัดว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในโลกปัจจุบันโดยเฉพาะสังคมที่มีการแข่งขันกันสูงขึ้นการเห็นแก่ตัวเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางเยาวชนของชาติที่เคยชินกับระบบการแข่งขันเพื่อประกอบอาชีพในสังคมใหม่เรียกว่าสังคมอุตสาหกรรมทุนนิยมและวัตถุนิยมระบบนี้ทำให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่เศรษฐกิจและการเมืองทำให้คนมีการแข่งขันกันสูงสุดทุกระดับคนเห็นแก่ตัวมากขึ้นทำให้ลี้มคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามของเราไปสถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องตระหนักว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนของเราอย่างจริงจังเมื่อเราเกิดมาได้้อตภาพเป็นมนุษย์ ได้รับการอบรม เลี้ยงดู ได้รับการศึกษา จากที่ไม่รู้เรื่องอะไรก็ได้ความรู้เพิ่มมากขึ้น ที่เราต้องลงทุน เสียทรัพย์สินเงินทองมากมาย เพื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ให้จบปริญญาหรือจบดอกเตอร์นั้น ก็หวังว่า จะได้ปัญญา ได้ความรู้มาเป็นอุปกรณ์ในการทำมาหากิน ให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข โบราณท่านได้กล่าวไว้ว่า มีปัญญาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน เพราะปัญญาเป็นรัตนของนรชน ทั้งหลาย เราจึงจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ใส่ตัวให้ได้มากที่สุด

ทั้งนี้เยาวชนห่างไกลจากคุณธรรมจริยธรรมการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการดำรงชีวิตจากนโยบายการศึกษาในการสร้างชาติปรับโครงสร้างและระบบการศึกษายึดหลักการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพประสิทธิภาพและความเสมอภาคใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างคนบูรณาการการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้สร้างเยาวชนให้มีความรู้คู่คุณธรรมกระทรวงศึกษาธิการโดยอาศัยอำนาจตามความในบทเฉพาะกาลมาตรา๗๔แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช๒๕๕๑มีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาคือมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีมีปัญญามีความสุขและมีความเป็นคนไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุขจึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยในตนเองมีคุณธรรมจริยธรรม^๑

คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักความจริงที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติที่พระองค์ได้ทรงค้นพบด้วยตนเองโดยชอบ คนนี้ก็ได้ชื่อว่าเป็นพระพุทธเจ้าด้วย เพราะคำว่า พุทธะ แปลว่า

^๑ประภาศรี สีหอำไพ,พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม,(กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย),หน้า ๒๗.

ผู้รู้ หรือ ผู้รู้สัจธรรมหลักคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบแล้วนำมาประกาศ เปิดเผย และสั่งสอน ประชาชนชาวโลกตลอดระยะเวลา ๔๕ ปี เหมาะสมแก่บุคคลทุกระดับชั้น ใครก็ตามนำไปประพฤติปฏิบัติย่อมได้รับผลตามสมควรแก่การปฏิบัติพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน กามชาดก ว่า "ปณฺญาตติตฺตํเสฏฺฐํ โส กามะหิตปฺปติปณฺญาตติตฺตํปฺริสฺตณฺหาณํกฺรุเต วสํ บรรดาความอึดทั้งหลาย ความอึดด้วยปัญญาประเสริฐที่สุด เพราะผู้อึดด้วยปัญญานั้น ย่อมไม่เดือดร้อนด้วยกามทั้งหลาย ตณฺหาอึดไม่สามารถกระทำบุคคลผู้อึดด้วยปัญญาให้อยู่ในอำนาจได้"

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานถือได้ว่าชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ทั้งสามนั้นเป็นสถาบันหลักของประเทศที่ดำรงอยู่คู่เคียงกันโดยเฉพาะศาสนานี้ ย่อมหมายถึงพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยมีรากฐานสำคัญจากพระพุทธศาสนา จนอาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นมรดกล้ำค่าคู่บ้านคู่เมืองชาวไทยต่างมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวจนสามารถดำรงอธิปไตยของชาติไว้ได้เพราะมีพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและเป็นแกนกลางสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดเอกภาพในชาตินาประเทศรอดพ้นภัยพิบัติจนถึงปัจจุบันการที่รัฐกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติให้ประชาชนชาวไทยได้ศึกษาพระพุทธศาสนา เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งสถาบันนี้จึงเป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่ประชาชนคนไทยทั้งหมดก่อเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในบรรดาคนส่วนใหญ่มีแต่ไมตรีจิตมิตรภาพและความมีน้ำใจที่แผ่ออกไปกว้างขวางทั่วผืนแผ่นดินไทย^๒

สังคมไทยในอดีตดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือจึงมีแต่ความสันติสุขแต่ปัจจุบันสภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงส่งผลกระทบด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนมากทั้งนี้เกิดจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทางที่ไม่สร้างสรรค์รับค่านิยมที่ผิดๆ เช่น เสพติดลัทธิบริโภคนิยมติดการพนันเกียจคร้านไม่มีความซื่อสัตย์ไม่มีความรับผิดชอบและขาดความกตัญญูเป็นต้นจึงเป็นบ่อเกิดของอาชญากรรมต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อศีลธรรมจริยธรรมของคนในสังคมไทยเป็นอย่างมากการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่นักเรียนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน และเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องแสวงหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้และวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย และเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนวัดบางระโหง (ภิรมย์ศิริ) ว่าสามารถ

^๒สายฝน ศิลปะพรหม,มหาบุรุษชาติสุดท้ายพระสัมมาสัมพุทธเจ้า,(สำนักพิมพ์ธรรมดา,๒๕๕๒),
หน้า ๒๓.

แก้ไขปัญหาคาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้มากนักน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเยาวชนของชาติสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๖ จำนวน ๑๒๐ คน โรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ข้อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีเมื่อจำแนกตาม เพศ,อายุ,วุฒิการศึกษา,สถานะครอบครัว แตกต่างกันเช่นไร

๑.๓.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีมีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนตามหลักคุณธรรมทั้ง ๔ ด้านคือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความกตัญญู ด้านความขยัน ด้านความประหยัด

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีทั้งชายและหญิงจำนวน ๑๒๐ คนซึ่งเป็นข้อมูลจากฝ่ายทะเบียนและวัดผลโรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

ด้านสถานที่ผู้วิจัยได้แก่ โรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๗ รวมระยะเวลา ๑๐ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

คุณธรรม หมายถึงหลักจริยาที่สร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรมมีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดีการกระทำที่ดีย่อมมีผลิตผลของความดีคือความชื่นชมยกย่องในขณะที่การกระทำชั่วย่อมนำความเจ็บปวดมาทำให้การเป็นผู้มีคุณธรรมคือการปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่ตึงตามความเข้าใจเรื่องการกระทำดีมีคุณธรรมเป็นเกณฑ์สากลที่ตรงกันสามารถสั่งสอนอบรมให้ปฏิบัติตามมาตรฐานของพฤติกรรมที่ถูกต้องมีสติสัมปชัญญะรับผิดชอบชั่วดีตามทำนองคลองธรรมมีจิตใจลักษณะนิสัยและความตั้งใจหรือเจตนาที่ดี

จริยธรรม หมายถึงการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่การยังชีวิตให้เป็นไปการครองชีวิตการใช้ชีวิตการเคลื่อนไหวของชีวิตทุกแง่ทุกด้านทุกระดับขั้นทั้งทางกายวาจาและใจทั้งส่วนตัวด้านสังคมอารมณ์ด้านจิตด้านปัญญาการดำเนินชีวิตหรือเป็นอยู่ทั้งระดับศีลที่เราเรียกว่าศีลธรรมทั้งระดับจิตใจคุณธรรมภายในหรือคุณภาพจิตใจสมรรถภาพทางจิตและสุขภาพจิตที่มีสมาธิเป็นแกนกลางและทั้งระดับปัญญาความคิดเหตุผลความรู้เท่าทันความจริงเรียกว่าจริยธรรมทั้งสิ้นสรุปหมายถึงหลักการสอนที่ว่าด้วยความประพฤติเป็นหลักสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตนซึ่งหลักจริยธรรมส่วนใหญ่ได้มาจากหลักคำสอนทางศาสนาพุทธ

คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน หมายถึงความประพฤติอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่มีค่านิยมทางศีลธรรมและที่สังคมยอมรับ แล้วนำไปสู่พฤติกรรมอันดีงาม

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดโรงเรียนวัดบางระโหง (ภิรมย์ศิริ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๖ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

นักเรียน หมายถึงนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๖ จำนวน ๑๒๐ คน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ส่งเสริม หมายถึงการมุ่งเน้นพัฒนาส่งเสริมผู้เรียนด้วยกิจกรรมที่สอดคล้องคุณธรรม คติธรรมคำกลอน หรือคำสอนทางพระพุทธศาสนาและเป็นคำกลอนภาษาไทยที่มีคติธรรมสอนใจที่มีรูปแบบทั้งร้อยกรองคำคมคติพจน์และพุทธภาษิตซึ่งท่านผู้รู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้แต่งขึ้นเพื่อสอนบุคคลทั่วไปโดยจัดเป็นหมวดหมู่ไว้

๑. การจัดกิจกรรม หมายถึง การกระทำซึ่งทำให้ หรือดำเนินการให้เกิดมีกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลักสูตรกำหนดเนื้อหาไว้เพื่อส่งเสริม ประสพการณ์ชีวิตสนองความสนใจ ความสามารถและความถนัดของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในตัวนักเรียนอย่างสมบูรณ์

๒. ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความซื่อตรง ไว้วางใจได้ เกรงตรง มือสะอาด รับผิดชอบหน้าที่อย่างดี สุจริต ในกิจการงานที่ทำ ประพฤติตรงไม่เอินเอียงไม่มีเล่ห์เหลี่ยมมีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รู้หน้าที่ตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

๓. ความกตัญญู หมายถึง รู้คุณ เคารพเชื่อฟัง เคร่งครัดในทางศาสนาและตอบแทนท่านผู้นั้น บุญคุณที่ว่ามีใช้ว่าตอบแทนกันแล้วก็หายกัน แต่หมายถึงการรำลึกถึงพระคุณที่เคยให้ความอุปการะแก่เราด้วยความเคารพยำเกรง ท่านว่าสิ่งของหรือผู้ที่ควรกตัญญู

๔. ความขยัน หมายถึง ขมิขมัน บากบั่นการทำงาน ในทางอุตสาหกรรมงานหมั่นเพียร ตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญา แก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ มีความขยัน ตั้งใจอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควรเป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

๕. ความประหยัด หมายถึง การเก็บออม ไม่ฟุ่มเฟือย อดไว้ใช้ในอนาคต สำรองไว้ใช้อย่างจำกัดการรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ได้ทราบสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดบางระโหง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๒ ได้ทราบข้อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางระโหง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๓ ได้ทราบข้อเสนอแนะแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางระโหง (ภิรมย์ศิริ) อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี